
**Piinamise ning muu julma, ebainimliku
või inimväarikust alandava kohtlemise
ja karistamise vastane konventsioon**

Juurdepääs: üldine

17. juuni 2013

Originaal: ingliskeelne

Piinamisvastane komitee

**Komitee poolt viiekümnendal istungil (6.-31. mai 2013) vastu
võetud lõppjärelused Eesti viienda perioodilise aruande
kohta**

1. Piinamisvastane komitee arutas Eesti viiendat perioodilist aruannet (CAT/C/EST/5) oma 1154. ja 1157. kohtumisel, mis peeti 22. ja 23. mail 2013 (CAT/C/SR.1154 ja CAT/C/SR.1157), ja võttis oma 1166. kohtumisel (CAT/C/SR.1166), mis peeti 30. mail 2013, vastu järgmised lõppjärelused.

A. Sissejuhatus

2. Komitee tänab osalisriiki vabatahtliku aruandlusmenetluse heakskiitmise ja viienda perioodilise aruande tähtaegse esitamise eest, andes vastused küsimuste nimekirjale (CAT/C/EST/Q/5), kus keskendutakse aruande läbivaatamisele ja dialoogile delegatsiooniga.

3. Komitee hindab samuti avatud ja konstruktiivset dialoogi osalisriigi kõrgetasemelise delegatsiooniga ning esitatud üksikasjalikku lisateavet.

B. Positiivsed aspektid

4. Komitee avaldab rahulolu, et alates neljanda perioodilise aruande arutamisest on osalisriik ratifitseerinud järgmised rahvusvahelised konventsioonid või nendega ühinenud:

a) 30. mail 2012 puuetega inimeste õiguste konventsioon;

b) 2007. aastal Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) töölevõetava isiku vanuse alammäära 1973. aasta konventsioon nr 138.

5. Komitee tervitab osalisriigi jõupingutusi riiklike õigusaktide läbivaatamisel konventsioonis sätestatud olulistest valdkondades, sealhulgas:

a) 2012. aasta aprillis tehtud karistusseadustiku muudatused, millega kriminaliseeritakse inimkaubandus eraldi sättena karistusseadustikus;

b) 1. septembril 2011. aastal jõustunud kriminaalmenetluse seadustiku muudatused, millega kiirendatakse kohtumenetlust, tõhustatakse alaealiste kaitset ja kinnipeetavate õigusi;

c) 1. jaanuaril 2009. aastal jõustunud võrdse kohtlemise seadus, millega tagatakse otsese ja kaudse diskrimineerimise ja ahistamise ohvritele õigus tõhusatele õiguskaitsevahenditele.

d) karistusseadustiku parandus (paragrahv 133), mis jõustus 2007. aasta märtsis ja mis parandab orjastamise tunnuste määratlust.

6. Komitee tervitab samuti osalisriigi jõupingutusi oma poliitika, programmide ja haldusmeetmete parandamisel, et täita konventsioonikohaseid kohustusi. Need pingutused hõlmavad järgmist:

a) inimkaubanduse vastu võitlemise riikliku arengukava aastateks 2006-2009 täitmise lõpparuande vastuvõtmine 2010. aastal;

b) vägivalla vähendamise ja ennetamise riikliku arengukava aastateks 2010-2014 vastuvõtmine 2010. aasta aprillis ja koduvägivalla vastase riikliku arengukava aastateks 2008-2011 vastuvõtmine;

c) 2010. aasta sügisest alates on politseiametnikele kehtestatud juhised selle kohta, kuidas kohelda koduvägivalla ohvreid ning uurida ja registreerida koduvägivalla juhtumeid.

d) otsuse „Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018“ vastuvõtmine Riigikogu poolt 2010. aastal;

e) 2009. aasta sügisest käivitus Euroopa Kolmandate Riikide Kodanike Integreerimise Fondi rahastatav programm, mille raames pakutakse keelekursusi kõikidele määratlemata kodakondsusega isikutele või kolmandate riikide kodanikele;

f) 2008. aastast alates käivitas Eesti Naiste Varjupaikade Liit üleriigilise tasuta nõuandeliini vägivalla ohvriks langenud naistele;

g) integratsioonistrateegia ja riikliku lõimumiskava aastateks 2008-2013 vastuvõtmine 14. detsembril 2007;

h) 2004. aastast käivitus inimkaubanduse ennetamise ja ohvrite abistamise nõustamisliin, mida 2006. aastast alates rahastab Sotsiaalministeerium ja haldab mittetulundusühing Living for Tomorrow.

C. Murede ja soovitude põhiteemad

Piinamise mõiste

7. Võttes teadmiseks, et Eesti kavatses muuta oma karistusseadustikku ja viia see kooskõlla konventsiooniga, ja viidates oma eelmistele lõppjäreldestele (punkt 8), väljendab komitee muret selle üle, et karistusseadustiku paragrahvis 122 sätestatud piinamise mõiste ei kajasta kõiki konventsiooni artiklis 1 sätestatud tunnuseid, näiteks vaimset laadi kannatuste põhjustamine (artiklid 1 ja 4).

Komitee soovib, et osalisriik parandaks oma karistusseadustikku nii, et seal esitatud piinamise mõiste oleks kooskõlas konventsiooniga ja hõlmaks kõiki konventsiooni artiklis 1 sätestatud tunnuseid.

Karistused piinamisaktide eest

8. Viidates oma eelmistele lõppjäreldestele (punkt 13), väljendab komitee muret selle üle, et karistusseadustikus kehtestatud kuni viieaastane vangistus piinamisaktide eest ei vasta kõnealuste kuritegude raskele iseloomule. Komitee on samuti mures lahknevuse pärast piinamise eest kehtestatud ja inimkaubanduse eest määratud karistuste vahel. Ka inimkaubandus on üks piinamise vormidest, mille eest määratakse kuni 15-aastane vangistus, ent osalisriigi esindajate ütluste kohaselt on piinamisaktide eest kantud karistuste keskmiseks pikkuseks poolteist aastat (artiklid 2 ja 4).

Komitee soovib, et osalisriik parandaks oma karistusseadustikku nii, et see hõlmaks piinamisaktide eest määratavaid karistusi, mille puhul võetakse arvesse nende kuritegude rasket iseloomu vastavalt konventsiooni artikli 4 lõikele 2, ja võetakse teadmiseks komitee üldmärkus nr 2.

Põhilised õiguslikud tagatised isikutele, kellelt on võetud vabadus

9. Komitee väljendab muret selle üle, et isikud, kellelt on võetud vabadus, ei saa nende kinnipidamise hetkest peale kasutada viivitamatult kõiki põhilisi õiguslikke tagatisi piinamise ja väärkohtlemise vastu, eelkõige õigust advokaadile ja õigust teavitada enda poolt valitud isikut. Komitee on samuti mures aruannete pärast, mille kohaselt ei peeta politseijaoskondades alati korrapäraselt kinnipidamisregistrit (artiklid 2, 12, 13 ja 16).

Osalisriigil tuleks:

a) rakendada tõhusaid meetmeid, tagamaks et kõik isikud, kellelt on võetud vabadus, saavad nende kinnipidamise hetkest alates kooskõlas rahvusvaheliste standarditega viivitamatult kasutada seaduse alusel ja praktikas kõiki põhilisi õiguslikke tagatisi: õigus olla teavitatud vahistamise põhjustest või nende vastu esitatud süüdistustest; õigus olla teavitatud oma õigustest; õigus omada kohest juurdepääsu sõltumatule kaitsjale ja õigusabile, kui vaja; õigus teavitada enda poolt valitud isikut; õigus arstlikule läbivaatusele sõltumatu meedikuga, ja, kui võimalik,

siis enda valitud arsti poolt; õigus kohesele kohtu ette toimetamisele ja õigus sellele, et kohus kontrollib viivitamatult kinnipidamise seaduslikkust;

b) tagada, et osalisriik teostaks järelevalvet nimetatud tagatiste pakkumise üle riigiteenistujate poolt isikutele, kellelt on võetud vabadus, sealhulgas järgmise üle: asjakohase teabe kandmine kinnipidamisregistrisse ja regulaarne kontroll nende dokumenteerimise nõuete järgimise üle;

c) tagada, et kõiki riigiteenistujaid, kes eiravad vabaduse kaotanud isikute põhilisi õiguslikke tagatiseid, karistatakse distsiplinaarkorras või võetakse kohtulikule vastutusele;

d) esitada komiteele andmed juhtumite kohta, mille puhul on riigiteenistujate suhtes rakendatud distsiplinaarkaristusi nimetatud käitumise tõttu, ja nende karistuste iseloomu kohta.

Kriminaalmenetluse seadustiku alusel kehtestatud süüdistused

10. Komitee väljendab muret selle üle, et kriminaalmenetluse seadustikku ei ole muudetud selliselt, et kohtud saaksid jätkata kriminaalmenetlust omal äranägemisel, kui prokurör võtab süüdistuse tagasi (artiklid 2, 12 ja 13).

Komitee kordab oma soovitusi, et osalisriik kaaluks oma kriminaalmenetluse seadustiku ülevaatamist, et reguleerida süüdistuse jõudu *vis-à-vis* kohtuga, nii et prokuröri poolse süüdistuse tagasivõtmine ei tooks kaasa kriminaalasja lõpetamist või õigeksmõistmist, vaid selle otsuse teeks kohus.

Jõu kasutamine

11. Komitee väljendab muret selle üle, et ei esitatud ühtki süüdistust seoses õiguskantslerile ja Riigiprokuratuurile esitatud ametlike avaldustega, mis käsitlesid õiguskaitseasutuste personali väidetavat jõhkrust ja ülemäärase jõu kasutamist Tallinnas 2007. aasta aprillis toimunud rahutuste ajal. Seoses õiguskaitseasutuste personali poolse ülemäärase jõu kasutamisega tekitab komiteele muret ka asjaolu, et osalisriik ei uurinud piisavalt kõnealuste sündmuste tausta, ja riiklikud ametivõimud ei püüdnud hankida täiendavaid tõendeid, näiteks küsitleda avalduste esitajaid isiklikult või intervjuuerida tunnistajaid vastavalt Euroopa Inimõiguste Kohtu nõuetele (artiklid 2, 10, 12, 13, 14 ja 16).

Osalisriigil tuleks:

a) korraldada kohene, põhjalik, tõhus ja erapooletu uurimine kõikide väidete kohta, mis käsitlevad õiguskaitseasutuste personali poolset väidetavat piinamist, jõhkrust ja ülemäärase jõu kasutamist, ning anda nimetatud kuritegudes süüdiolevateks peetud ametnikud kohtu alla ja määrata neile kohane karistus;

b) luua spetsiaalne register piinamist ja muud julma, ebainimlikku või inimväärikust alandavat kohtlemist ja karistamist käsitlevate väidete kohta, ning kehtestada sõltumatu mehhanism piinamise ja väärkohtlemise väidete uurimiseks;

c) tagada, et kõikide piinamise ja väärkohtlemise ohvrite kannatused heastatakse ja neil oleks õigus saada õiglast ja küllaldast hüvitist, sealhulgas vahendeid võimalikult täielikuks rehabilitatsiooniks vastavalt konventsiooni artiklile 14;

d) tagada, et õiguskaitseasutuste personalile korraldataks koolitusi, kus käsitletakse piinamise täielikku keelustamist ja rahvusvahelisi standardeid jõu ja tulirelvade kasutamise kohta, mis hõlmab ka vastutust ülemäärase jõu kasutamise korral.

e) tagada, et õiguskaitseasutuste personal valdaks töövõtteid, millega minimeeritakse igasugune risk kahjustada kinnipeetavaid.

Koduvägivald

12. Meenutades oma eelmisi lõppjärelusi (paragrahv 21) ja uusi plaane ja suuniseid kõnealuse vägivalda vähendamiseks, tunneb komitee jätkuvalt muret selle üle, et ikka veel pole kehtestatud spetsiaalseid õigusakte koduvägivalda ennetamise ja selle vastu võitlemise kohta, ja veel selle üle, et karistusseadustikus ei ole koduvägivalda sätestatud eraldi kuriteona (artiklid 1, 2, 4, 12, 13, 14 ja 16).

Osalisriigil tuleks:

a) esmajärjekorras võtta vastu üldised õigusaktid naistevastase vägivalda kohta, mis

sätetaksid koduvägivalla ja abielusisese vägistamise eraldiseisvate kuritegudena;

- b) tagada vägivalla vähendamise ja ennetamise riikliku arengukava aastateks 2010-2014 tõhus rakendamine;
- c) kehtestada tõhus ja sõltumatu kaebuste mehhanism koduvägivalla ohvritele;
- d) tagada, et politsei registreeriks kõik väited koduvägivalla, sealhulgas seksuaalvägivalla ja lastevastase vägivalla kohta, ja et kõiki vägivalla kohta käivaid väiteid uuritakse viivitamatult, erapooletult ja tõhusalt, ning vägivalla toimepanijatele esitatakse süüdistus ja neid karistatakse;
- e) tagada, et koduvägivalla ohvritel oleks õigus kaitsele, sealhulgas lähenemiskeelule, ja juurdepääs meditsiini- ja õigusabiteenustele, sealhulgas nõustamisele, ja rehabilitatsioonile ning samuti turvalistele ja nõuetekohaselt rahastatud varjupaikadele;
- f) korraldada õiguskaitseasutuste personalile koolitusi, kus käsitletakse koduvägivalla juhtumite uurimist ja nende kohta süüdistuste esitamist;
- g) koguda üksikasjalikke andmeid koduvägivalla juhtumeid käsitlevate kaebuste, uurimiste, süüdistuste esitamise ja karistuste arvu kohta, ohvrite kannatuste heastamise ja kõnealuste juhtumite ennetamisel kogetud takistuste kohta, ning esitada need andmed komiteele.

Inimkaubandus

13. Kiites heaks karistusseadustikku tehtud muudatused seoses inimkaubandusega, väljendab komitee täiendavalt muret selle üle, et osalisriik on jätkuvalt inimkaubanduse allikana toimiv, transiit- ja sihtriik nii pealesunnitud prostitutsiooni kui ka sunnitöö tähenduses (artiklid 1, 2, 4, 10, 12, 13, ja 14).

Osalisriigil tuleks:

- a) kindlalt jõustada uus inimkaubanduse vastane seadus ja rakendada tõhusaid meetmeid, et ennetada inimkaubandust ja tõhustada selle ohvrite kaitset;
- b) kiiresti, põhjalikult, tõhusalt ja erapooletult uurida, esitada süüdistusi ja määrata karistusi inimkaubanduse eest ja sellega seotud asjades;
- c) pakkuda inimkaubanduse ohvritele kannatuste heastamist, sealhulgas õigusalast, meditsiinilist ja psühholoogilist abi ja rehabilitatsiooni, ning samuti nõuetekohaseid varjupaiku ja nõustamist politsei teavitamisel inimkaubanduse juhtumitest;
- d) ennetada kaubitsetud isikute tagasisaatmist nende päritoluriiki, kui on põhjendatud alus arvata, et seal võib neid ähvardada piinamine, ja tõhustada rahvusvahelist koostööd seoses inimkaubanduse ennetamise ja selle eest karistamisega;
- e) korraldada politseile, prokuröridele ja kohtunikele koolitusi tõhusa ennetamise, uurimise, süüdistuste esitamise ja karistuste määramise kohta seoses inimkaubandusega, ning teavitada üldsust inimkaubanduse kuritegelikust iseloomust;
- f) koguda üksikasjalikke andmeid inimkaubanduse juhtumeid käsitlevate kaebuste, uurimiste, süüdistuste esitamise ja karistuste arvu kohta, ohvrite kannatuste heastamise ja kõnealuste juhtumite ennetamisel kogetud takistuste kohta, ning esitada see teave komiteele.

Riiklik inimõiguste asutus

14. Meenutades oma eelmisi lõppjärelusi (punkt 11), milles märgiti, et õiguskantslerile on määratud ka riikliku ennetusmehhanismi funktsioon, ta teeb kontrollkäike kinnipidamiskohtadesse ja on esitanud vastavad aruanded, teeb komiteele jätkuvalt muret asjaolu, et õiguskantsler ega mõni teine institutsioon ei ole püüdnud saada riikliku inimõiguste asutuse akrediteeringut, mille annab Riiklike Inimõiguste Edendamise ja Kaitsmise Asutuste Rahvusvaheline Kooskõlastuskomitee (artikkel 2).

Osalisriik peaks kaaluma riikliku inimõiguste asutuse akrediteeringu saamist Riiklike Inimõiguste Edendamise ja Kaitsmise Asutuste Rahvusvaheliselt Kooskõlastuskomiteelt õiguskantslerile või mõnele teisele asutusele ja võimaldama nimetatud asutusele mandaadi teostamiseks vajalikud vahendid.

Varjupaigataotlejate olukord

15. Komitee väljendab muret järgmiste asjaolude üle:

- a) varjupaigataotlejatele ei ole tagatud kõiki menetluslikke tagatise, sealhulgas negatiivse otsuse edasikaebamise õigust, kaasa arvatud juhtudel, kui Eesti piirivalvevõimud on väidetavalt tagasi lükanud lubatavuse piires või kiirmenetluse korras kõik varjupaigataotlused, mille on esitanud isikud, kes on Eestisse saabunud Venemaa Föderatsiooni kaudu;
- b) eksisteerib tagasisaatmise oht seoses kiirmenetluse korras tehtud otsustega, mille on langetanud piirvalvurid, kes ei ole saanud vastavat koolitust, varustust ja ressursse intervjuude läbiviimiseks, rahvusvahelise kaitse taotluste läbivaatamiseks ja varjupaigataotluste õiguslikuks analüüsimiseks;
- c) Harku väljasaatmiskeskuses erakorraliste sisserändajate jaoks valitsevad tingimused, näiteks kehv toit, rutiinne käeraudadesse panek haiglasse või kohtusse viimisel, ebaproportsionaalne jõu kasutamine ja verbaalne vägivald keskuse personali poolt.

Osalisriigil tuleks:

- a) tagada, et kõikidel isikutel, kes taotlevad varjupaika osalisriigis, sealhulgas selle piiriületuskohtades, on õigus menetluslikele tagatistele, sealhulgas negatiivse otsuse edasikaebamise õigus, ning samuti juurdepääs õigusabile ja tõlgi teenustele;
- b) tagada, et varjupaika käsitlevad otsused, sealhulgas kiirmenetluse korras tehtavad otsused, langetaks Politsei- ja Piirivalveamet (endine Kodakondsus- ja Migratsiooniamet) või asjakohastele rahvusvahelistele kriteeriumidele vastav tuvastav asutus;
- c) astuda viivitamatult samme, et parandada Harku väljasaatmiskeskuses valitsevaid tingimusi, nii et need vastaksid rahvusvahelistele standarditele, ja korraldada vanglapersonalile koolitusi jõu kasutamise ja verbaalse vägivalda keelustamise kohta.

Koolitus

16. Komitee väljendab muret selle üle, et ei ole kehtestatud spetsiaalset metoodikat, mille abil hinnata, kui tõhusad on piinamise ja väärkohtlemise keelustamist käsitlevad väljaõppe- ja haridusprogrammid, mille sihtrühmadeks on õiguskaitseasutuste töötajad ja meditsiiniline personal, kohtunikud ja prokurörid ning samuti sisserändajate ja varjupaigataotlejatega töötavad inimesed.

Osalisriigil tuleks:

- a) töötada välja spetsiaalne metoodika, mille abil hinnata, kui tõhusad on piinamise ja väärkohtlemise keelustamist käsitlevad väljaõppe- ja haridusprogrammid, mille sihtrühmadeks on õiguskaitseasutuste töötajad ja meditsiiniline personal, kohtunikud ja prokurörid ning samuti sisserändajate ja varjupaigataotlejatega töötavad inimesed;
- b) tagada, et Istanbuli Protokoll oleks kohustuslik osa koolitusest, mis korraldatakse piinamise ja väärkohtlemise väidete uurimise ja dokumenteerimisega tegelevale meditsiinilisele personalile, et võimaldada muu hulgas nõuetekohaselt tuvastada piinamise tunnuseid.

Kinnipidamistingimused

17. Komitee väljendab muret selle üle, et esitatud teabe põhjal ei vasta mõnedes vanglates ja arestimajades valitsevad tingimused rahvusvahelistele standarditele, sealhulgas infrastruktuur, sanitaar-hügieenilised tingimused, soe vesi, küte, aknad, ventilatsioon, valgustus, mööbel ja mahutavus. Komitee on mures, et ka õiguskantsler on oma aruannetes andnud teada mõnedes uutes või renoveeritud asutustes valitsevatest mitterahuldavatest tingimustest. Komiteele teeb iseäranis muret ebasobivate tingimustega arestikambrite kasutamine mitmes politseijaoskonnas. Komiteele teeb samuti muret asjaolu, et vanglavõimud ei ole suutnud tagada vangidele õigust lasta läbi vaadata oma kaebused kinnipidamise tingimuste kohta (artiklid 2, 11, 12, 13 ja 16).

Osalisriigil tuleks:

- a) astuda viivitamatult samme, et parandada olmetingimusi kõikides vanglates ja arestimajades, sealhulgas äsjaehitatud ja renoveeritud hoonetes, eesmärgiga parandada infrastruktuuri, sanitaar-hügieenilisi tingimusi, sooja vee kättesaadavust, kütet, ventilatsiooni, valgustust ja mööblit, ning parandada ära katkised aknad, kooskõlas rahvusvaheliste standarditega;

- b) astuda samme, et tagada vähemalt nelja ruutmeetri suurune elamispiind iga kinnipeetava kohta vastavalt minimaalsetele rahvusvahelistele standarditele;
- c) tagada, et kavandatud lisavanglate ja olemasolevate kinnipidamisasutuste laiendamine ja renoveerimine jätkuvad ajakava kohaselt;
- d) tagada erapooletute mehhanismide toimimine, mille abil vaadatakse läbi vangide kaebused nende kinnipidamise tingimuste kohta ja anda neile kaebustele tõhusat tagasisidet.

Vangide kategoriseerimine nende keeleoskuse põhjal

18. Komitee väljendab muret selle üle, et esitatud aruannete põhjal 2011. aastast alates on vangide nimesiltidel esitatud teave nende eesti keele oskuse kohta, mis mõnede arvates on diskrimineeriv ja alandav (artiklid 2, 11 ja 16).

Komitee soovib, et osalisriik lõpetaks igasuguse vangide vastase diskrimineerimise nende eesti keele oskuse põhjal ja tagaks selle, et vange ei karistataks seoses haldus- ja distsiplinaarasjadega, kui nad ei saa keelest piisavalt aru. Vangidele, kes ei valda piisavalt eesti keelt, tuleb pakkuda töögi teenuseid.

Piirangute rakendamine

19. Komitee väljendab muret selle üle, et aruannete põhjal rakendatakse vanglates õigustamata piiranguid, sealhulgas käeraudadesse panekut, kuna vanglatöötajad ei oska piisavalt hinnata olukorda ja võimalusi selle lahendamiseks (artiklid 2, 11, 12, 13 and 16).

Komitee soovib, et osalisriik peaks kontrollima, kas kõik vanglatöötajad järgivad täpselt uusi ja üksikasjalikumaid, 2011. aastast jõustunud eeskirju piirangute kasutamise kohta vanglas, ning samuti seda, et nad järgiksid protokolle ja kannaksid registrisse piirangute rakendamise, sealhulgas piirangute rakendamise põhjuse, kestuse ja kasutusmeetodi. Osalisriik peaks tagama, et kõiki piirangute rakendamise kohta esitatud kaebusi uuritakse koheselt ja sõltumatult ja rikkumisi toime pannud isikud võetakse vastutusele.

Puuetega isikud

20. Võttes teadmiseks 1. septembril 2012 psühhiaatrilise abi seadusesse tehtud muudatused, väljendab komitee muret selle üle, et aruannete põhjal esineb puudujääke kohtulikus järelevalves seoses vaimse ja psühhosotsiaalse puudega isikute sundhospitaliseerimisega psühhiaatrilistes asutustes. Komitee on samuti mures selle pärast, et puudub kaebuste mehhanism tahtest olenematu ravile saatmise kohta. Peale selle valmistab komiteele muret teave, mille kohaselt ei võimaldata sageli psühhosotsiaalse puudega isikutel või nende seaduslikel eestkostjatel saada piisavat teavet nende vastu algatatud kriminaalmenetluse ja esitatud süüdistuste kohta, neil puudub õigus õiglasele kohtumõistmisele ning piisavale ja tõhusale õigusabile (artiklid 2, 10, 11, 12, 13 ja 16).

Osalisriigil tuleks:

- a) tagada kohtuvõimude poolne tõhus järelevalve ja sõltumatu kontroll seoses kõikide vaimse ja psühhosotsiaalse puudega isikute sundhospitaliseerimisega psühhiaatrilistes asutustes; tagada, et igal patsiendil, viibigu ta kas vabatahtlikul või sundravigil, on õigus saada täielikku teavet talle määratava ravi kohta ning patsiendil peab olema võimalus keelduda ravist või mis tahes muust meditsiinilisest sekkumisest;
- b) tagada nimetatud asutustes viibivatele isikutele juurdepääs tõhusatele õiguskaitsevahenditele, sealhulgas edasikaebamise õigusele;
- c) tagada vaimse ja psühhosotsiaalse puudega isikutele või nende seaduslikele eestkostjatele õigus saada piisavat teavet nende vastu algatatud kriminaalmenetluse ja esitatud süüdistuste kohta, õigus õiglasele kohtumõistmisele ning piisavale ja tõhusale õigusabile nende kaitseks;
- d) korraldada meditsiinilisele ja mittemeditsiinilisele personalile koolitusi selle kohta, kuidas osutada mittevägivaldset ja mittesunduslikku abi, ning kehtestada selged ja üksikasjalikud eeskirjad piirangute ja muude sunnimeetmete rakendamise kohta psühhiaatrilistes asutustes;

e) kehtestada sõltumatu kaebuste mehhanism ja anda nõu seoses kõikide konventsiooni rikkumiste kohta esitatud kaebustega ning uurida neid kaebusi tõhusalt ja erapooletult, tuua vastutavad isikud kohtu ette ja pakkuda ohvritele hüvitist.

Laste kehaline karistamine

21. Võttes teadmiseks, et kehaline karistamine koolides ja karistussüsteemis on ebaseaduslik, on komitee mures selle üle, et puuduvad õigusaktid, mis keelustaksid selgesõnaliselt kehalise karistuse kõikides asutustes (artiklid 2 ja 16).

Komitee soovib muuta lastekaitse seadust nii, et see keelustaks selgesõnaliselt laste kehalise karistamise kõikjal, sealhulgas kodus ja muudes hooldusasutustes, ja kehaline karistamine kuuluks õigusaktides kehtestatud õigusrikkumiste alla.

Kodakondsuseta isikud

22. Kiites heaks kodakondsuseta isikute arvu märkimisväärse vähenemise osalisriigis - 32%-lt 1990-ndatel aastatel - ja võttes teadmiseks osalisriigi esindajate poolt esitatud teabe, on komitee siiski mures selle üle, et umbes 7-l protsendil elanikkonnast on ikka veel määratlemata kodakondsus ja samuti on murettekitav Eestis mittekodanikest vanematele sündinud kodanikena registreeritud laste väike osakaal (art. 2).

Osalisriigil tuleks:

a) rakendada õiguslikke ja praktilisi meetmeid, et lihtsustada kodakondsuseta ja mittekodanikest isikute naturalisatsiooni ja integratsiooni protsessi, ning sealjuures vaadata uuesti läbi kodakondsuse andmise nõuded;

b) kaaluda tasuta keelekursuste korraldamist kõikidele mittekodanikele, kes soovivad taotleda Eesti kodakondsust;

c) jätkata ja tõhustada Kodakondsus- ja Migratsiooniameti jõupingutusi nende lapsevanemate teadlikkuse tõstmisel, kelle lastele on võimalik anda kodakondsus naturalisatsiooni korras lihtmenetluse kaudu, ja kaaluda automaatse kodakondsuse andmist sündimisel mittekodanikest vanemate lastele, keda vanemad ei ole eelnevalt registreerinud ja kelle vanematel ei ole teist kodakondsust;

d) tagada integratsioonistrateegia ja riikliku lõimumiskava aastateks 2008-2013 tõhus rakendamine ja jätkata kava elluviimist ka pärast 2013. aastat;

e) ehkki osalisriik on teatanud oma otsusest mitte ratifitseerida 1954. aasta kodakondsuseta isikute seisundi konventsiooni ja 1961. aasta kodakondsuseta isikute arvu vähendamise konventsiooni, kaaluda seda küsimust esimesel võimalusel uuesti.

Andmete kogumine

23. Kiites heaks piinamise ja väärkohtlemise ning samuti inimkaubanduse ja teiste süütegudega seotud kaebuste ja süüdimõistmiste kohta esitatud andmed, avaldab komitee kahetsust osalisriigilt saadud teabe üle, mille kohaselt ei ole statistilisi andmeid kogutud viisil, mis võimaldaks põhjalikumalt analüüsida, kes on kaebuse esitaja, kus, mis põhjusel, kelle poolt ja millise tulemusega. Sellest lähtuvalt avaldab komitee kahetsust, et andmed ei ole jaotatud kuritegude kaupa või muude tunnuste alusel seoses kaebuste, uurimiste ja süüdistuste esitamise ja piinamise ja väärkohtlemise juhtumite puhul õiguskaitse-, sõjaväe-, turva- ja vanglatöötajate poolt, ning samuti vangidevahelise vägivalda, inimkaubanduse, naiste-, laste- ja muude haavatavamate elanikerühmade vastase vägivalda, sealhulgas kodu- ja seksuaalse vägivalda osas, ja seoses ohvritele pakutud hüvitistega (artiklid 1, 2, 4, 11, 12, 13, 14 ja 16).

Osalisriigil tuleks kehtestada tõhus süsteem riiklike andmete kogumiseks, mis sisaldaksid konventsiooni riigi tasandil rakendamise järelevalvega seotud statistilisi andmeid, sealhulgas andmeid, mis on jaotatud järgmiste kategooriate kaupa: kaebused, uurimised ja süüdistuste esitamised piinamise ja väärkohtlemise juhtumite puhul õiguskaitse-, sõjaväe-, turva- ja vanglatöötajate poolt, ning samuti vangidevaheline vägivald, inimkaubandus, naiste-, laste- ja muude haavatavamate elanikerühmade vastane vägivald, sealhulgas kodu- ja seksuaalne vägivald, ja ohvritele pakutud hüvitised, kaasa arvatud kompensatsioon ja rehabilitatsioon.

Muud küsimused

24. Võttes teadmiseks osalisriigi seisukoha kõnealuses küsimuses, kordab komitee oma soovitus selle kohta, et osalisriik kaaluks avalduste tegemist vastavalt konventsiooni artiklitele 21 ja 22.

25. Komitee kutsub osalisriiki üles kaaluma teiste ÜRO inimõigusi käsitlevate lepingute ratifitseerimist, millega osalisriik veel ei ole liitunud, ja need lepingud on: rahvusvaheline konventsioon kõigi isikute sunniviisilise kadumise eest kaitsmise kohta; võõrtöötajate ja nende pereliikmete õiguste kaitse konventsioon; majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvahelise pakti fakultatiivprotokoll; naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise konventsiooni fakultatiivprotokoll ja lapse õiguste konventsiooni fakultatiivprotokoll laste kaasamise kohta relvastatud konfliktidesse.

26. Komitee palub, et osalisriik levitaks komiteele esitatud aruannet ning komitee lõppjäreldusi kõigis asjassepuutuvates keeltes, sealhulgas vene keeles, ametlikel kodulehtedel avaldamise, meedia ja valitsusväliste organisatsioonide kaudu.

27. Komitee palub, et osalisriik esitaks 31. maiks 2014 täiendava teabe vastuseks komitee soovitustele seoses järgmisega: a) koheste, erapooletute ja tõhusate uurimiste läbiviimine; b) kinnipeetavatele isikutele juurdepääsu tagamine õiguslikele tagatistele ja nende tagatiste tõhustamine ja c) piinamises ja väärkohtlemises kahtlustatud isikutele süüdistuste esitamine ja nende kuritegude toimepanejate karistamine vastavalt käesoleva dokumendi punktidele 9, 11, 12 ja 14.

28. Osalisriigil palutakse oma järgmine, kuues perioodiline aruanne esitada 31. maiks 2017. Selleks esitab komitee osalisriigile õigeaegselt küsimuste nimekirja enne aruande esitamist, võttes arvesse, et osalisriik on nõustunud aruande esitamisega komiteele vabatahtliku aruandlusmenetluse raames.
